

The background of the image shows a desk setup. In the foreground, there is a grey cylindrical pencil holder containing several sharpened colored pencils in various colors like blue, yellow, and purple. Some pencils have text on them, such as 'BERWENT • WATERCOLOUR'. Behind this, there is a larger, out-of-focus blue container, possibly a vase or another pencil holder. A large blue diamond shape is superimposed over the center of the image, containing the title text in yellow.

HOPS -KÄYTÄNTEET VANTAAN LUKIOISSA

HOPS-käytänteet Vantaan lukioissa

Oppimisen tuki Vantaan lukioissa -hanke
Vantaan kaupunki, Toisen asteen koulutus 6/2025

Kaisu Hämäläinen

Kuvat: Vantaan aineistopankki

Tämä opas on julkaistu Vantaan kaupungilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Lämmin kiitos kehittämistyöstä maailman parhaalle HOPS-työryhmälle, aikuis- ja etälukion opoille, rehtoreille, pedatutoreille, HOPS-kyselyihin vastanneille, YS-ajalla näkemyksiään jakaneille ja kaikille muulla tavalla mukana olleille!

SISÄLLYSLUETTELO

ALKUSANAT	4
LUKIOLAKI JA OHJAUSTYÖ LUKIOSSA	5
Lukiolaki 714/2018 26§.....	5
Ohjaus lukiossa (LOPS-perusteet)	5
HOPS-ohjaus (LOPS-perusteet).....	6
HOPS-ohjaus Vantaan lukioissa	6
OPISKELIJAN HOPS	7
Nuorten HOPS (LOPS-perusteet).....	7
Lomakkeet Vantaalla 1.8.2025 alkaen	7
Katselu- ja muokkausoikeudet	8
Yleiset henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet Primuksessa ja Wilmassa:	8
Lomakkeet opiskelijan Wilmassa	9
Lomakkeet henkilöstön Wilmassa.....	9
HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ.....	10
Ohjauksen vuosikello -malli (Vaskivuoren lukio).....	10
Kirjemallit	11
Materiaaleja HOPSin laadinnan tueksi.....	12
Opiskelusuunnitelma	12
Ylioppilastutkintosuunnitelma	12
Jatko-opinto- ja urasuunnitelma	12
Mihin vielä voimme kiinnittää huomiota.....	13
Q&A	14

ALKUSANAT

Tervetuloa käyttämään uusia HOPS-lomakkeita!

Lomakkeita on ollut työstämässä timanttinen HOPS-työryhmä, jonka kanssa olemme hyödyntäneet kehittämistyössä monipuolisesti käyttäjäkokemuksia aikaisemmista HOPS-lomakkeista sekä kyselyin saatuja kehittämisehdotuksia.

Vantaan HOPS-lomakkeiden lomakkeiden päivittämisessä on noudatettu seuraavia periaatteita

- 💠 HOPS on opiskelijan suunnittelun väline (ei esim. tiedonkeruulomake)
- 💠 HOPS-lomakkeisto on LOPS-perusteiden mukainen
- 💠 HOPS-lomakkeisto palvelee yhdenvertaisesti kaikkia opiskelijoita
- 💠 HOPS on *mahdollisimman* yksinkertainen, helppokäyttöinen ja kieleltään selkeä
- 💠 HOPS-lomakkeisto on Vantaan lukioiden yhteinen

Vantaan kaupungin lukiokoulutuksen henkilöstö voi esittää huomioita ja kehittämisehdotuksia noudattamalla oppaasta löytyviä ohjeita! Tarkoituksenamme on säilyttää lomakkeet yhtenäisinä ja niihin tehtävät muutokset harkittuina.

LUKIOLAKI JA OHJAUSTYÖ LUKIOSSA

Lukiolaki 714/2018 26§

Lukiolaissa määritellään seuraavat asiat henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (HOPS) liittyen:

1. Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS)
2. HOPS sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman
3. Suunnitelma laaditaan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi
4. Suunnitelma laaditaan oppilaitoksen opetushenkilöstön tuella opintojen alussa
5. Suunnitelmaa päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä

Ohjaus lukiossa (LOPS-perusteet)

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ohjausta lukiossa kuvaillaan lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdetuksi yhteiseksi työksi, joka voi olla opintojaksomuotoista opetusta sekä yksilö-, pienryhmä- tai vertaisohjausta. Luonnollisesti myös näiden yhdistelmät ovat hyvä vaihtoehto. HOPS-prosessit vaativat aktiivisuutta sekä opiskelijalta että ryhmänohjaajalta, opinto-ohjaajalta ja aineenopettajalta.

Opiskelija

on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija [...].

Ryhmänohjaaja

toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana.

Opinto-ohjaaja

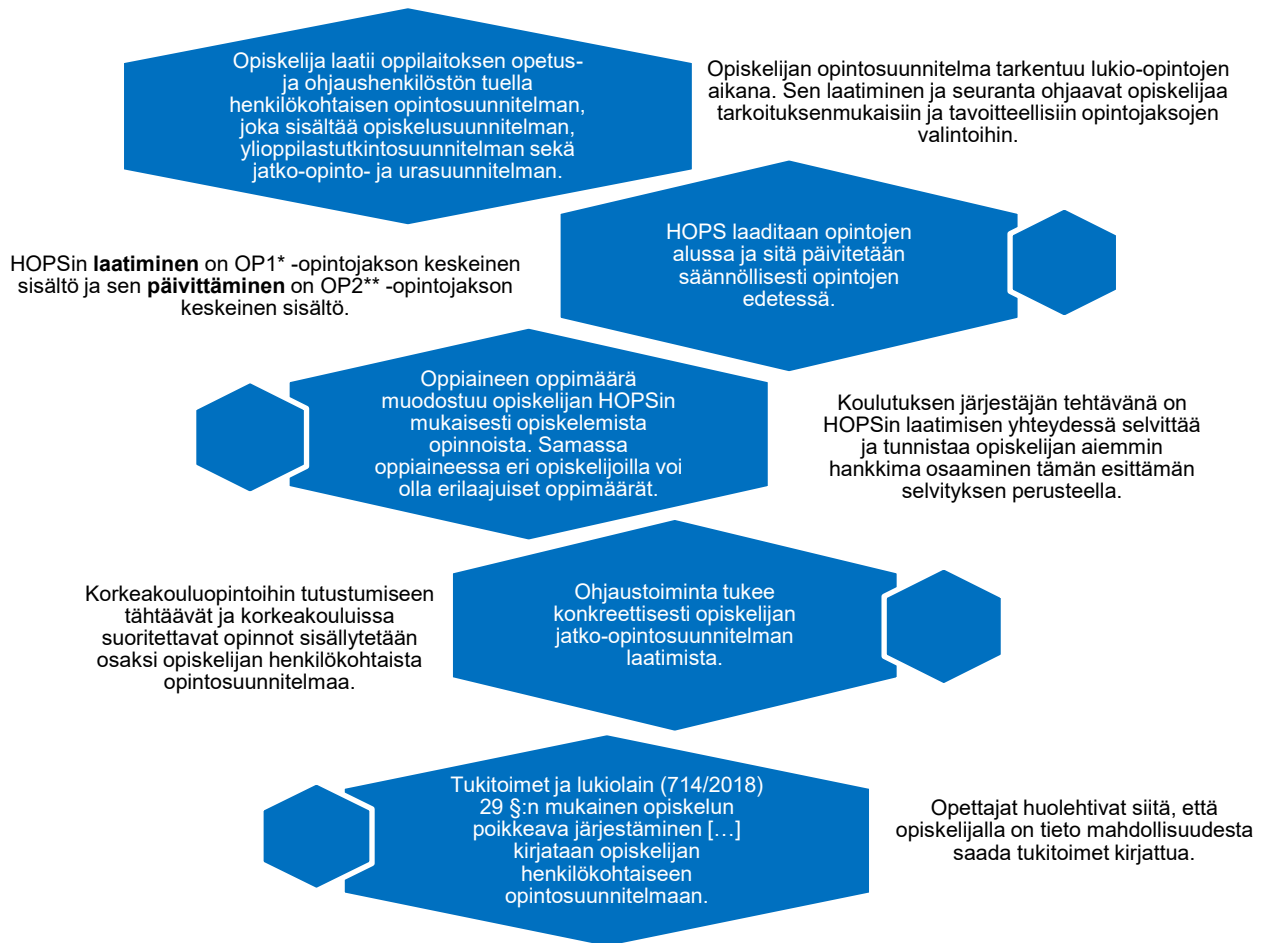
vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta.

Aineenopettaja

ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen
1) opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan
2) jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

HOPS-ohjaus (LOPS-perusteet)

* OP1 Minä opiskelijana (2 op)

** OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (2 op)

HOPS-ohjaus Vantaan lukioissa

Vantaalla toteutetaan koko koulu ohjaa -periaatetta, jolloin jokaisella koulussa työskentelevällä on tärkeä roolinsa ohjaustyössä. HOPS-ohjauskäytänteiden kirjaamisen lukion ohjaussuunnitelmaan (esim. vuosikello) on koettu selkiyttävän ohjausrooleja ja vastuunjakoa sekä tekevän näkyväksi HOPSin rytmittymisen lukioarjen osaksi. HOPSin laadintaan on hyödynnetty opo-opintojaksojen lisäksi ryhmänohjaustapaamisia. Aineenopettajat taas esimerkiksi esittelevät oman oppiaineensa työllistymismahdollisuuksia omilla opintojaksoillaan. HOPS-lomakkeita hyödynnetään keskustelun pohjana ja päivitetään yksilötapaamisissa esimerkiksi opon tai ryhmänohjaajan kanssa. Vantaalla pidetään tärkeänä, että opiskelija kohdataan HOPS-ohjauksessa yksilönä ja häntä tuetaan itsenäisyyteen ja itseohjautuvuuteen.

OPISKELIJAN HOPS

Nuorten HOPS (LOPS-perusteet)

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1. **Opiskelusuunnitelma** (*tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden rakentaa pitkäjänteisesti omia opintojaan sekä arvioida niissä etenemistä*)
 - aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
 - suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
 - hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
 - suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
 - opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
 - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
 - korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
 - työelämän tutustumisjaksot
 - arvioitu opiskeluaika
2. **Ylioppilastutkintosuunnitelma** (*rakennetaan lukio-opintojen aikana, kun opiskelijan tavoitteet ja tulevaisuudensuunnitelman muotoutuvat*)
3. **Jatko-opinto- ja urasuunnitelma** (*opiskelijalle tarjotaan jatko-opintosuunnitelman kautta mahdollisuuksia tutustua jatko-opintotarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita, omien kiinnostustensa ja suunnitelmiensa mukaisesti*)

Lomakkeet Vantaalla 1.8.2025 alkaen

Vantaalla on 1.8.2025 alkaen käytössä kolme nuorten HOPS-lomaketta:

1. Opiskelusuunnitelma, 2. Ylioppilastutkintosuunnitelma ja 3. Jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Kaikki Vantaan lukiot käyttävät samoja lomakkeita, ja niistä on olemassa suomen- ja ruotsinkieliset versiot sekä IB-lukion englanninkielinen versio. Aikuisten HOPSin rakenne on vastaava, mutta suppeampi, ja siitä on olemassa vain suomenkielinen versio.

Katselu- ja muokkausoikeudet

Yleiset henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet Primuksessa ja Wilmassa

Työntekijä/viranhaltija käsittelee vain niitä henkilötietoja, joita tarvitsee työtehtävissään ja vain siltä osin kuin se on välttämätöntä.

Tunnusten käyttöä ja väärinkäytösepäilyjä seurataan lokitietojen avulla. Väärinkäytöksistä voi seurata rikosoikeudellisia seuraamuksia.

Käyttöoikeuksien tulee olla ajantasaisia ja oikean laajuisia.

- Rehtoreiden ja lukiosihteerien tulee huolehtia siitä, että kaikilla käyttäjillä on tehtävässä tarvittavat tunnukset.
- Ennen tunnusten käyttöönottoa työntekijän/viranhaltijan tulee suorittaa pakolliset tietoturva- ja tietosuojakoulutukset sekä allekirjoittaa käyttäjäsitoumus.

HOPS-lomakkeiden laatiminen

Lähtökohtaisesti opiskelija laatii itse oman HOPSinsa. Ohjaushenkilöstön tehtävänä on tukea ja ohjata opiskelijaa HOPSin laatimisessa, seuraamisessa ja päivittämisessä. Opiskelijoille on tärkeää painottaa, että HOPS on nimensä mukaisesti *suunnitelma*, eli sen muuttaminen myöhemmin on mahdollista ja suositeltavaa. Opiskelijoille tulee ohjauksen yhteydessä kertoa myös, että HOPSiin kirjatut asiat ovat vain hänen omia suunnitelmiaan ja että esimerkiksi lukio-opintojen tuki suunnitellaan erikseen erityisopettajan kanssa, ylioppilaskirjoituksiin ilmoittaudutaan ja mahdollisia erityisjärjestelyjä haetaan erikseen.

Lomakkeen päivitys -kenttä ei ole pakollinen, joten on tärkeää, että opiskelijaa ohjataan merkitsemään päivityspäivämäärä silloin, kun hän tekee todellisia päivityksiä (ei esim. korjaa kirjoitusvirhettä).

Lomakkeet opiskelijan Wilmassa

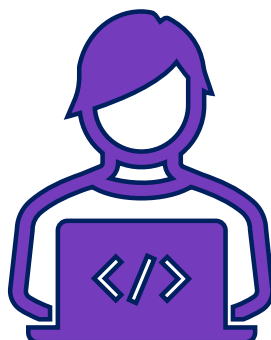
Näin löydät lomakkeet Wilmasta:

1. Opiskelija kirjautuu Wilmaan omilla tunnuksillaan
2. Valitse etusivulla *Menu*
3. Valitse *Lomakkeet*
4. Valitse listalta oikea lomake

Lomakkeet henkilöstön Wilmassa

Näin löydät opiskelijan lomakkeet Wilmasta:

5. Kirjaudu Wilmaan omilla tunnuksillasi
6. Valitse etusivulla *Menu*
7. Valitse *Opiskelijat*
8. Valitse listalta oikea koulu ja ryhmä → Valitse listalta haluamasi opiskelija
9. Valitse lomakkeet sekä listalta oikea lomake

HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ

Ohjauksen vuosikello -malli (Vaskivuoren lukio)

Oppivelvollisten HOPS-lomakkeiden täytön aikataulu

Oppivelvollisten tulee täyttää lukioaikana HOPS-lomakkeita. Lomakkeiden nimet, niiden täyttämisaikajankohdat sekä täyttämisen ohjeistajat alla:

HOPS: Opiskelusuunnitelma

- RO:n kanssa RO-tuokiossa 1. vuonna - vastuu-RO:t ehdottavat ajankohdat lukuvuoden RO-tuokioihin ja tiedottavat muita 1. vk ROita
 - Opiskelu lukiossa-osio
 - Opiskelustrategiat-osio
 - Muu osaaminen -osio
 - Oppimisen tuki -osio
- 1. vuoden kielten opintojaksojen oppitunneilla täytetään
 - Kielitausta-osio

HOPS: Ylioppilastutkintosuunnitelma

- Opon kanssa viimeistään 2. vuoden 4. jakson opotunneilla.
- Lomake tulee olla täytettynä osana ylioppilaskirjoituksiin ilmoittautumista.

HOPS: Jatko-opinto- ja urasuunnitelma

- Täytetään 2. vuoden 4. jaksossa ja/tai abivuoden 2. jaksossa opotunneilla
 - 2. vk vastuuopo lähettää vielä muistutusviestin
- Voidaan palata ja täydentää 3. vuoden 2. jakson opotunneilla

Ohjeet ROille: Ensimmäisen vuoden RO-tuokiossa ohjeistetaan nuoria menemään Wilmassa kohtaan Lomakkeet ja valitsemaan sieltä RO:n ohjeistuksessa täytettävät lomakkeet. Kun nuoret ovat täyttäneet lomakkeet, muistuta heitä klikkaamaan vihreää "Tallenna tiedot" -nappia ennen sivulta pois siirtymistä, jotta tiedot tallentuvat lomakkeille. Kun lomakkeet on saatu täytettyä, ole yhteydessä huoltajiin ja pyydä heitä kuitaamaan lomakkeet tarkistetuiksi. Apuna voit käyttää esimerkiksi alla olevaa viestipohjaa. (ks. seuraava sivu)

Kirjemallit

“Hei hyvä ensimmäisen vuoden opiskelijan huoltaja!

Oppivelvolliset täyttävät lukio-opintojensa aikana henkilökohtainen opintosuunnitelma -lomakkeita. Myös huoltajan on hyvä olla tietoinen nuoren lukion suorittamisen suunnitelmista ja tukea nuorta näiden suunnitelmien toteuttamisessa. Pyydämmekin teitä tarkistamaan nuorene täyttämän

HOPS: Opiskelusuunnitelma ja kuittaamaan sen nähdyiksi.

Mikäli jokin lomakkeissa kummastuttaa, olettehan yhteydessä nuorene ryhmänohjaajaan **[OMA NIMI TÄHÄN]**.

Ystävällisin terveisin

[ryhmänohjaaja NIMI]”

Joskus haasteeksi muodostuu, jos opiskelija ei ole paikalla, kun HOPSin laatiminen on aikataulutettu. Tähän kannattaa kiinnittää huomiota OP1 ja OP2 -opintojaksoilla, joiden keskeinen sisältö HOPSin laatiminen on. Jos opiskelija on ollut poissa tunnilta, jolla HOPSia on yhteisesti laadittu tai muusta syystä tekee suunnitelmaa omatoimisesti, voit käyttää apuna alla olevaa kirjepohjaa.

“Hei HOPSia omatoimisesti laativa opiskelija!

Oppivelvolliset täyttävät lukio-opintojensa aikana Wilmassa henkilökohtainen opintosuunnitelma -lomakkeita. Valitse lomakkeista **[LOMAKKEEN NIMI TÄHÄN]**, ja kirjaa omat tämän hetkiset pohdintasi siinä esitettyihin kysymyksiin.

HUOM! vastauksia voi muuttaa vielä myöhemmin opintojen aikana.

Lopuksi kirjoita lomakkeen päivitys -kohtaan päivämäärä ja paina

Tallenna -nappia, jotta vastauksesi tallentuvat lomakkeelle.

Mikäli jokin lomakkeissa kummastuttaa tai tarvitset suunnitelmiasi tekemiseen apua, olethan yhteydessä omaan ryhmänohjaajaasi **[OMA NIMI TÄHÄN]**.

Ystävällisin terveisin

[ryhmänohjaaja NIMI]”

Materiaaleja HOPSin laadinnan tueksi

Tähän on koottu esimerkeiksi muutamia materiaaleja ja sivustoja, joita voi hyödyntää opiskelijoiden kanssa eri HOPS-lomakkeiden laadinnan yhteydessä. Näiden avulla voi auttaa opiskelijaa herättelemään ajatuksiaan kyseisen lomakkeen teemoihin, ja tällä tavoin lisätä opiskelijan ymmärrystä niistä. Parhaassa tapauksessa syvällisempi ymmärrys auttaa opiskelijaa sitoutumaan sekä opintojensa suunnitteluun että suunnitelman noudattamiseen ja seuraamiseen!

Opiskelusuunnitelma

Suunnitelman osa	Materiaali
Taitoja, joita käytän sujuvasti oppimisessani	Lukiolaisen ABC
Opiskelustrategiat	Lukiolaisen ABC
Kielitausta & kielitaito	Kieliprofiili, Lukiolaisen ABC
Vahvuudet	Lukiolaisen ABC (uusi osio)
Oppimisen tuki	Lukiolaisen ABC, mahdollinen aikaisempi tuen päätös

Ylioppilastutkintosuunnitelma

Suunnitelman osa	Materiaali
Hajautussuunnitelma	YTL – tutkinnon suorittaminen (linkki aukeaa verkkosivulle)
Erityisjärjestelyt	YTL – erityisjärjestelyt (linkki aukeaa verkkosivulle)

Jatko-opinto- ja urasuunnitelma

Suunnitelman osa	Materiaali
Elämä lukion jälkeen	Lukiolaisen ABC
Kiinnostavat alat	Opopassi (linkki aukeaa verkkosivulle)
Kiinnostavat koulutukset	Lukiolaisen ABC, Opintopolku (linkki aukeaa verkkosivulle)

Vinkki: Näitä kannattaa myös keksiä lisää!

Mihin vielä voimme kiinnittää huomiota (taso: edistynyt)

Sitten, kun alkaa tuntua siltä, ettei HOPS-käytänteissä ole enää muuta haltuun otettavaa, voi tästä lukea vinkkejä HOPSista puhumiseen.

Voisiko tämän korvata	Esimerkiksi tällä
Opiskelija täyttää HOPSin (suuntaa ajatukset pelkkään lomakkeen täyttämiseen)	Opiskelija laatii HOPSin (suuntaa ajatukset pohtimiseen, suunnitteluun ja kirjaamiseen)
Opo täyttää HOPS-lomakkeen	Opo ohjaa opiskelijaa HOPSin laatisessa (tarkoituksenmukaisemmat roolit + verbi)
Opot täydentävät omilla opintojaksoillaan	Opiskelija päivittää omon opintojaksoilla (tarkoituksenmukaisemmat roolit + verbi)

Q&A

Kysymys	Vastaus
Mikä on HOPSin perimmäinen tarkoitus?	HOPSin perimmäinen tarkoitus on herätellä opiskelijaa pohtimaan omaa opimistaan sekä opinto- ja uravalintojaan. Tämä vahvistaa opiskelijan toimitajuutta ja vastuun kantamista omista opinnoistaan sekä tukee näin opintoihin kiinnittymistä. Hyvällä ohjauksella HOPSin laatiminen auttaa opiskelijaa löytämään oman yksilöllisen urapolkunsu ja tekemään tietoisia valintoja sen edistämiseen.
Jos HOPS on opiskelijaa varten, miksi se on pakko tehdä, vaikka opiskelija ei haluaisi?	Lukiolaki velvoittaa tekemään HOPSin (ks. Lukiolaki -osio, s. 5) ks. myös edellinen ↑
HOPSin tavoitteena oli opiskelijoiden kiinnittyminen opintoihin. Ovatko lomakkeet tähän ratkaisu?	Lomakkeet eivät yksinään ole ratkaisu. Briljantitkin lomakkeet vaativat hyvät käytänteet palvellakseen tarkoitustaan. Uudet lomakkeet on rakennettu siten, että yhdessä hyvän ohjauksen kanssa ne tukevat opintoihin kiinnittymistä.
Mitä hyötyä opiskelijan on kirjata tuen tarpeitaan, koska kenelläkään ei ole työn puolesta velvollisuutta tarkastella asiaa lomakkeelta.	HOPS on opiskelijan suunnittelun väline, ja opiskelijan HOPSista ei sinänsä ole tarkoitukseen kerätä tietoa. Tuen tarpeen pohtimisen tarkoitus on auttaa opiskelijaa itsetuntemuksen kehittymisessä sekä ohjata tuen tarpeen tunnistamisen kautta aktiivisesti pyytämään ja vastaanottamaan tukea lukio-opintoihin.
Mitä eroa edellisiin HOPS-lomakkeisiin oli näissä uusissa?	Aikaisemmin oli 5 lomaketta, uusia on vain 3 Lomakkeiden sisältöä on karsittu vain olennaiseen Kysymysten määrää on vähennetty (vain olennainen) Kysymykset on kohdistettu aikaisempaa enemmän suunnitteluun ohjaavaksi Kysymyksiä on muotoiltu kielitietoisemmaksi
Jäävätkö opiskelijan vanhat kirjaukset näkyviin HOPSiin?	Kun opiskelija laatii oman HOPSinsa (eli kirjaa lomakkeelle jotakin) ja tallentaa lomakkeen, tiedot jäävät näkyviin Wilmassa. Opiskelijat tallensivat vanhat HOPS-lomakkeet helmikuussa 2025, jotta voivat tarvittaessa siirtää tiedot tarvittavilta osin uusille lomakkeille syksyllä 2025 lukion ohjausaikataulun mukaisesti.
Miltä lopullinen lomake näyttää?	Lopullisen lomakkeen visuaalinen ilme on samankaltainen kuin vanhoissakin lomakkeissa, joskin pientä siistimistä ja fonttien yhtenäistämistä on tehty.
Pääsemmekö näkemään dokumentit?	Kyllä. Ne löytyvät Wilmasta, kuten aikaisemmatkin lomakkeet.
Ketkä pääsevät näkemään lomakkeet?	Opiskelijan lisäksi lomakkeet näkyvät opetushenkilöstölle ja alaikäisen opiskelijan huoltajille. (ks. luku Katselu- ja muokkausoikeudet)
Voisiko lomake ja mahdollisesti myös vastaukset näkyä myös RO:ille?	Lomakkeet näkyvät myös RO:ille. (ks. luku Katselu- ja muokkausoikeudet)
Kenellä on muokkausoikeudet?	Muokkausoikeus on ensisijaisesti opiskelijalla. Myös opot pääsevät muokkaamaan osaa lomakkeista. Tätä mahdollisuutta on kuitenkin syytä käyttää harkiten, jotta opiskelijalla säilyy mahdollisuus laatia suunnitelmansa itse. (ks. luku Katselu- ja muokkausoikeudet)

Taito- ja taideaineiden YO-koe tulee - miten se huomioidaan HOPS-lomakkeessa?	Opiskelija voi sijoittaa taito- ja taideaineen kokeen yo-tutkinnon hajautussuunnitelmaan siinä missä muutkin suunnittelemansa yo-kokeet.
Onko ryhmänohjaajalla velvollisuus käydä tarkistamassa, että opiskelija on laatinut itselleen HOPSin?	Koko koulu ohjaa -periaatteen mukaisesti opetushenkilöstö on yhdessä vastuussa HOPS-ohjauksesta. HOPSin laatiminen on keskeinen sisältö OP1 ja OP2 -opintojaksoilla, joten niiden yhteydessä on helppoa tarkistaa, että jokainen opiskelija on laatinut oman HOPSinsa (ks. luku Lukiolaki ja ohjaustyö lukiossa). Vantaan lukioissa HOPSia hyödynnetään monipuolisesti ryhmänohjaajan tapaamisissa, jolloin ryhmänohjaaja varmasti huomaa ilman erillistä tarkastuskierrosta, jos opiskelijalta puuttuu HOPS. (ks. luku Hyviä käytänteitä) Tarpeen vaatiessa ryhmänohjaaja voi tarkistaa ohjausryhmänsä koonnista ajantasaisen tilanteen.
Kuka pitää huolta, että opiskelija päivittää HOPSiaan? (Onko tämä vain taas *pakko tehdä* ja voin siis nyt unohtaa tämän, kun tein kerran)	Koko koulu ohjaa -periaatteen mukaisesti opetushenkilöstö on yhdessä vastuussa HOPSin päivittämisestä (ks. luku Lukiolaki ja ohjaustyö lukiossa). HOPSin päivittäminen on viisasta toteuttaa lukion vuosikellon mukaisesti (ks. luku Ohjauksen vuosikello -malli). ks. myös edellinen ↑
Onko mahdollista saada jokin automaattinen kirjausmerkintä muutoksista, että ei tarvitse itse kirjoittaa, että on päivittänyt?	Wilmaan ei ollut mahdollista saada automaattista kirjausmerkintää, joten opiskelijaa on ohjattava tekemään kirjausmerkintä (pvm) itse. Aikaisemmista lomakkeista poiketen opiskelijan ei enää tarvitse kirjoittaa, kuka lomaketta on päivittänyt. (Oletuksena on, että vain opiskelija päivittää.)
Miksi lomakkeen päivitys -kenttä ei ole pakollinen?	Pakollinen päivitys tuotti kammottavan määrän päivitysriivejä, joista osa oli tarpeettomia (esim. jos opiskelija oli korjannut kirjoitusvirheen, eikä päivittänyt sisältöä). Ks. luku HOPS-lomakkeiden laatiminen
Voisiko olla selkeämmin haettava ja käytettävä Wilmassa?	Tällä hetkellä lomake haetaan Wilmasta, kuten aikaisemminkin (ks. luku: Lomakkeet opiskelijan Wilmassa ja Lomakkeet henkilöstön Wilmassa). Asiaan pyrittiin löytämään käyttäjäystävällisempi ratkaisu, mutta valitettavasti sellaista ei saatu.
Kysymyksiä on varsin paljon, voisiko kysymyksiä vielä karsia?	Uusiin lomakkeisiin valitut kysymykset on tarkasteltu useaan kertaan ja eri kokoonpanoilla, ja nämä ovat valikoituneet lopulliseen versioon. Tässä vaiheessa kysymyksiä ei siis enää karsita. Käyttökokemuksia kerätään käyttöönoton jälkeen ja tehdään tarvittavat muokkaukset seuraavaan versioon.
Voisiko erityisjärjestelyjen kohdan jättää kokonaan pois?	ks. edellisen kysymyksen vastaus
Miten ohjaussuunnitelma saadaan vietyä ryhmänohjaajalle? (Vanha suunnitelma oli hyvin mukana vuosikellossa.)	Vanhaa toimivaa suunnitelmaa voi käyttää myös uusien lomakkeiden kanssa. Ks. myös Ohjauksen vuosikello -malli
Miksi niitä ryhmänohjaajalle osoitettuja lomakkeita on viisi?	Luultavasti tässä on kyse siitä, että vanhassa (2021–2025) lomakkeistossa on viisi lomaketta (Oma osaamiseni, Opintojaksovalinnat, Tuen suunnitelma, Ylioppilastutkintosuunnitelma ja Jatko-opinto- ja urasuunnitelma), joiden näkymistä ryhmänohjaajalle on pidetty tärkeänä.

